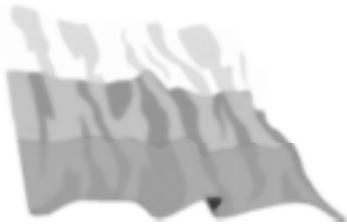

БЛІЗКАЕ СУМЕЖЖА ЛІТВА

Леакадзія Мілаш (Вільнюс)

У ШМАТГАЛОССІ ВІЛЬНІ ГУЧЫЦЬ МАЯ РОДНАЯ МОВА

Там, дзе Максімава сэрца
б'еца з Пагоняй у такт,
Там, дзе ў нябёсы мкненца
Ганны святой спічак...
Там, дзе спаткаца з музай
марыць любы паэт,—
Вільня — для беларусаў —
стары і новы свет!

Эдуард Акулін

Па звестках апошняга перапісу насельніцтва ў Вільнюсе (Вільні) пра-жывала 60 тысяч беларусаў. Тады ж, у 1989 г., тут утварыліся першыя беларускія суполкі — «Сябрына» і Таварыства беларускай культуры, якія ў мінулым годзе адзначылі дзесяцігоддзе сваёй плённай дзейнасці. У гэтым жа годзе свой пяцігадовы юбілей адзначыла і адзіная ў Літве беларуская школа.

Не ў лепшым стане знаходзяцца сёння беларускія грамадскія арганізацыі, асабліва Таварыства беларускай культуры. Уся бяда — у адсутнасці сродкаў. Тым не менш, кожную апошнюю нядзелю месяца ў ТБК праводзяцца культурныя мерапрыемствы, прысвечаныя вядомым беларускім дзеячам, сустрэчы з пісьменнікамі. А гэта Ніл Гілевіч, Рыгор Барадулін, Васіль Быкаў, Валянціна Коўтун і іншыя. Апошняя імпрэза была прысвечана 70-годдзю Уладзіміра Каараткевіча і 80-годдзю Слуцкага паўстання. Невыпадкова гэтыя даты супалі. Пройдзе сто гадоў — і нашы нашчадкі будуць адзначаць 170- і 180-годдзе, з гонарам будуць канстатаваць: тут, у Вільні, пакінулі адметныя сліды Ф. Скарына, К. Каліноўскі, у нашым горадзе працаваў У. Каараткевіч, шукаючы матэрыялы для гістарычнага рамана «Каласы пад сярпом тваім». Як вядома,

пісьменнік балюча перажывай ўзніжэнне чытацкай цікаласці да беларускай кніжкі і лічыў, што ўзняць гэтую цікаласць можна і трэба ўважлівым стаўленнем да вывучэння беларускай мовы. Мара пісьменніка здзяйсняеца. У віленскай Беларускай школе імя Ф. Скарыны адбылося пяць выпускай, з кожным годам вучняў тут становіцца ўсё больш, яна карыстаецца аўтарытэтам у літоўскім грамадстве. Вядома, ёсьць праблемы з наборам вучняў, нават можна пачуць, што трэба зрабіць так, як на Белаосточчыне — адкрыць школы з беларускай мовай выкладання як прадмета, і жадаючых прыбудзе. Але пакуль асноўныя прадметы ў нас выкладаюцца па-беларуску, а беларуская мова і літаратура — на высокім узроўні. І вучні назіралі адным з цікавейшых беларускіх пісьменнікаў якраз У. Караткевіча. Тыя, хто нават зусім не любіць чытаць, з задавальненнем адолелі «Чорны замак Альшанскі» і «Дзікае паліванне карала Стака». Упэўнена: сярод вучняў нашай школы, можа, у будучым, з'явіцца, выспее пісьменнік, які пярайме гістарычную эстафету ў Караткевіча як свайго папярэдніка. У школе адзначылі дату нараджэння пісьменніка разам з Літоўскай асацыяцыяй беларусістаў. Многія вучні потым пайшлі ў ТБК, дзе была наладжана выстаўка малюнкаў па творах У. Караткевіча. Нашы Эмілія Стральчэні (4 кл.) прайлюстравала казкі і «Зямлю пад белымі крыламі», а Маргарыта Стральчэні (7 кл.) — вершы «Дзяўчына пад дажджом», «Вадарод», «На Беларусі Бог жыве!» і нават намалівала партрэт пісьменніка. Ён атрымаўся незвычайнім — такім, якім яго ўяўляе дзяўчынка.

З вучнямі мы ходзім на экспазіціі па беларускіх мясцінах Вільні: «Сядзіба першадрукара Францішка Скарыны», «Базыльянскія муры», «Па слядах Максіма Багдановіча і Францішка Багушэвіча», «Антокаль», «Росы» і г. д.

Сёння ў Вільні ёсьць беларускі куток па вуліцы Жыгіманта, 12/3, дзе знаходзіцца ТБК. Тут некалькі разоў ладзіліся выстаўкі беларускіх мастакоў Вільні і вучняў нашай школы, тут месціцца рэдакцыя газеты і выдавецтва «Рунь», ёсьць невялікая бібліятэка. Сюды часта прыязджаюць госці з Беларусі, і тады за кубкам гарбаты праходзяць цікаўныя сустэрэчы, абмяркоўваюцца розныя пытанні жыцця беларускай дыяспары. Гэты «куток» стаў вядомы ў Вільні.

Зоська Верас ва ўспамінах пра М. Багдановіча пісала, што калі ён упершыню трапіў у наш горад, на вуліцы Вялікай у шматгалосці розных моваў пачуў і родную беларускую мову. І сёння, у канцы XX ст., у Вільні таксама гучыць мая родная мова. Так сталася, што Вільня — шматнацыянальны горад, і кожная з нацый лічыць яго сваім родным, ганарыцца ім. Сярод іншых народаў беларусы былі ад сівой даўніны і ёсьць да сённяшняга часу стваральнікамі шматнацыянальнай культуры. Беларуская мова гучала тут ад самага пачатку, калі старажытнае паселішча набыло статус столінага горада. Лявон Луцкевіч у кнізе «Вандроўкі па Вільні» піша: «Менавіта тут сфармавалася старабеларуская літаратурная мова, узнікла найраней з усіх усходніх славянаў беларускае кнігадрукаванне, нарадзіўся першы Літоўскі статут, першыя літоўскія хронікі, — і ўсё гэта на старабеларускай мове...» Максім Гарэцкі ў аповесці «Меланхолія», выкарыстоўваючы форму ліста героя да

свайго сябра, сцвярджае: «Пішу да цябе з Вільні, адкуль свяціла сваім ма-
гутным святлом наша старадаўня культура [...] Нага мая ступала ўжо па
тых вуліцах, дзе за колькі сот гадоў ступаў вялікі сейбіт гуманізму і асветы
доктар Францішак Скарына і дзе яшчэ так нядаўна вялі бязлітасныя каты на
кару смерці адважнага правадыра паўстанцаў Кастуся Каліноўскага. Тут пяяў
свае мужыцкія песні бацька нашага адраджэння Мацей Бурачок...»

Многія імёны віленскіх беларусаў увайшлі ў гісторыю культуры не ад-
наго народа. Гэта Пётра Сергіевіч, чыё стагоддзе з дня нараджэння нядаўна
шырокая адзначылі ў Вільні, Канстанцін Галкоўскі і іншыя. Вільня натхняла
многіх паэтаў. Уладзімір Жылка яшчэ ў 1925 г. у Празе напісаў такія радкі
пра гэты горад:

А там — па-над мурамі даўнімі,
Дзе места ўсенькае відно,
Руіна думамі дзяржаўнымі
Гадае там: чыё яно?

Паэт назваў горад «Крывіцкаю Меккаю», а ў «Тастаменце», напісаным
у 1933 г., ён пажадаў тут спачыць:

...Пара падумашь і пра кут:
На могілках зацішных Росы
Хачу спачыць ад каламут.
Сачыцьмуць мой спакой найпільней
Муры старой каханай Вільні.

У ТБК мы адзначылі стогадовы юбілей У. Жылкі. Трэба адзначыць, што
ў нас кожны год у май ладзіцца імпрэза, прысвечаная паэту.

Трыма вехамі нашай нацыянальнай традыцыі, трапна вылучанымі Га-
рэцкім, не абмяжоўваецца ўся наша гісторычна спадчына Вільні. Яе тут
шмат. І сёння ў супадзі і згодзе ў шматнацыянальнай літоўскай століцы
жывуць многія народы, развіваюцца многія культуры, дапаўняючы і ўзбага-
чаючы адна адну. І сярод іх не апошніяе месца займае беларуская культура.
Л. Луцкевіч у названай вышэй книзе піша: «Без пазнання Вільні заўсёды за-
стануцца белыя плямы ў разуменні гісторыі дзяржаўнага жыцця Беларусі
ў старожытнасці і вельмі істотных старонках беларускага адраджэнскага
руху, асабліва станаўлення новай беларускай літаратуры».

А вось радкі верша сучаснага беларускага паэта Віктара Шніпа «Мне
снілася Вільня», датаваныя 2000 г.:

Як кветак букет на шляхецкай магіле,
Зноў Вільня майм уладарыла сном,
Калі мянэ ў Вільню, бы ў храм, не пусцілі,
Нібы гандляра, што гандлюе віном...
Мне снілася Вільня, як Храм перад раем,
Мне снілася Вільня, як Ерусалім.

Лявен Мурашка (Вільнюс)

БЕЛАРУСКАЯ ПРЫСУТНАСЦЬ Ў ЛІТВЕ

Што такое беларусы Літвы? Колькі нас? Дзе мы жывём? Чым займаємся? Якія нашы турботы і радасці? На гэтыя і іншыя пытанні я пастваюся адказаць у сваім дакладзе

Беларусаў Літвы можна падзяліць на дзве групы. Першая — гэта тыя аўтахтоны, бацькі і дзяды якіх жылі тут да Другой і да Першай сусветных войнаў. Наступная група — гэта тыя, хто пасля Другой сусветнай вайны прыехалі ў Літву і сталі працаўць у Клайпедскім порце, на хімзаводах Йонавы і Кедайняй, на Ігналінскай атамнай электрастанцыі, на Мажэйкяйскім нафтаперапрацоўчым заводзе, на будаўніцтве Вільнюскай ЦЭЦ, і, у рэшце рэшт, тыя, хто пасля дэмабілізацыі з арміі застаўся на жыжарства ў Літве і перавёз сюды сваю сям'ю.

Месцамі кампактнага пражывання беларусаў сталі гарады Вісагінас, Мажэйкяй, Йонава, Кедайняй, Клайпеда, Шальчынінкайскі і Швянчонскі раёны, і, вядома, самы вялікі працэнт беларусаў (аўтахтонаў, і так званых мігрантаў) пражывае ў Вільнюсе. Паводле апошняга перапісу ў Літве пражывала каля 63 тысяч беларусаў, ціпер — каля 55 тысяч. Але згодна з неафіцыйнымі звесткамі, іх налічваецца каля 110 тысяч.

Ва ўсходніх раёнах Літвы (на Віленшчыне) многа змешаных шлюбоваў, сем'і дома размаўляюць па-беларуску, але па святах ходзяць у каталіцкі касцёл, дзе ксяндзы — палякі. Таму — і да Першай і да Другой сусветных войнаў пры перапісах насельніцтва ў Віленскім краі на пытанне: «Якога веравызнання? Якая родная мова?» — адказваюць: «Веры польскай — таму мы палякі, а гаворым па-простаму». Пры такім стане рэчаў узімка небяспека страты беларусамі нацыянальной самасвядомасці, асіміляцыі, асабліва ў сельскіх раёнах.

Усё гэта выдатна разумелі актыўісты адраджэння беларускага руху ў Літве і скарыстали магчымасць, каб сабраць беларусаў у арганізацыі. Тым больш што з часу аднаўлення незалежнасці Літоўскай дзяржавы ўлады традыцыйна ставяцца да беларусаў прыхильна.

Няма неабходнасці рабіць вялікі экспкурс у гісторыю беларускай прысутнасці на літоўскіх землях. Вільня гістарычна заўсёды была важным цэнтрам беларускай культуры, цэнтрам дзейнасці розных беларускіх грамадскіх арганізацый. Сярод жыхароў горада немалы працэнт складалі беларусы — прадстаўнікі дзелавых колаў, палітычных партый, царкоўных арганізацый, дзеячы науки і культуры, у тым ліку паэты, пісьменнікі, мастакі, спевакі і музыканты. Я мог бы называць дзесяткі і дзесяткі імёнаў вядомых беларускіх дзеячаў, і гэта нягледзечы на праследаванні беларускага руху ўладамі давеннай Польшчы, што пачаліся ў 1930-я гг.

Другая сусветная вайна, савецкі рэжым, сталінскія рэпрэсіі ў адносінах да беларускай інтэлігэнцыі, ліквідацыя беларускіх грамадскіх арганізацый нанеслі непапраўны ўдар па беларускім жыцці ў Літве. Апошняя беларуская інстытуцыя, Беларуская гімназія, была зачынена ў 1944 г. Перастаў існаваць і унікальны, вельмі багаты музей імя Івана Луцкевіча.

Здавалася, беларуская дзейнасць у Вільні зусім замерла. Аднак гэта было не так. Змянілася толькі форма беларускага грамадскага жыцця. Сярод тых беларусаў, хто пазбегнуў лагераў і доўгачасовай высылкі, наладжваліся контакты. Паступова сталі вяртацца і былыя ссыльныя. Беларусы Вільні сустракаліся на сямейных і царкоўных святах, збираліся па кватэрах, дзяліліся ўспамінамі, спявалі народныя песні. Я магу называць такія сем'і, як Ефрасіння і Сяргей Падагелі, Зоя і Лярон Новікі, Соф'я і Пятро Сергіевічы, Зоя Коўш і Кратовіч, Вера і Іван Шостакі. Там я сустракаўся з Ляронам Караплюм, Кастусём Шышэй і інш.

У пачатку 80-х гг. гадоў сталі інтэнсіўна наладжвацца сувязі паміж беларусамі і нават з літоўцамі, прыхільнімі да беларусаў. Гэтаму спрыяла некаторае пацяпленне ў палітычным клімаце краіны. Не замірала беларускае жыццё і ў так званай «Лясной хатцы» Зоські Верас, куды прыходзілі браты Луцкевічы, Мікалай Матач, Янка Багдановіч і нават бываў Уладзімір Караткевіч, прыезджаючы з Беларусі. Да найбольш актыўных у той час трэба аднесці доктара Валдаса Банайціса, Валянціна Стэха, Мікалая Матача, мастакоў Алега Аблажэя і Хрысціну Балаховіч. Гэта ім мы ўдзячныя за арганізацыю беларускага клуба «Сябрына», які існуе з 1988 г., (цяпер яго старшыня Р. Вайніцкі). З'явіліся і іншыя актыўныя беларусы: мастакі Уладзімір Кузьменка, Станіслаў Зялёнка і Сяргей Поклад, грамадскія дзеячы Хведар Нюнька, Людвіка Кардзіс-Вітушкова, Міраслава Русак, Ангяліна Якшцене, Таццяна Стэрліна, Таццяна Каротчанава, Юрый Зімніцкі, Лярон Кароль і іншыя. Тады ж быў створаны і хор «Сябрына» пад кірауніцтвам Ю. Зімніцкага. Акрыленыя першымі поспехамі беларускія актыўісты пачалі пашыраць свою дзейнасць. У 1989 г. было заснавана Таварыства беларускай культуры (ТБК) у Літве, старшыней якога ад пачатку з'яўляецца Хведар Нюнька. Яно, як і клуб «Сябрына», займаецца адраджэннем беларускай грамадской дзейнасці, арганізацыяй вечарын, народных і царкоўных святаў, сустрэч з беларускімі дзеячамі культуры. ТБК з дапамогай дзяржаўных і грамадскіх арганізацый Рэспублікі Беларусь устанавіла ў Вільні мемарыяльныя дошкі вядомым беларускім дзеячам Ф. Скарыне, Я. Купалу, В. Ластоўскому, Р. Шырме, К. Каліноўскому, Б. Тарашкевічу, П. Сергіевічу. На жаль, некалькі апошніх гадоў ТБК займаецца пераважна палітыкай, і яго ўклад у культурнае жыццё беларусаў Літвы зменшыўся.

З 1990 г. выходзіць у эфір перадача пад назвай «Беларускае слова на хвалях Літоўскага радыё» (галоўны рэдактар Галіна Войцік). Таксама рэгуллярна гучыць перадача на беларускай мове «Навіны для беларусаў» (з 1989 г.).

На тэлебачанні рэгулярна з 1989 г. вядзеца перадача «Віленскі сшытак» (рэдактар Таццяна Дубавец).

Паявіліся і іншыя беларускія грамадскія арганізацыі, напрыклад, Віленская беларуская згуртаванне палітычных вязняў і ссыльных (з 1994 г., старшыня Алексей Анішчык). Пасля доўгага перапынку, у 1994 г., узnavіла дзейнасць Таварыства беларускай школы (старшыня Іна Аляшкевіч). З 1994 г. існуе Вісагінская суполка беларусаў. Пры ёй працуе харавы калектыв «Шчара» (мастацкі кіраунік Святланы Антанян). З 1995 г. у Вісагінасе дзейнічае і беларускі культурны цэнтр «Крок» (старшыня Алег Давідзюк). Пры ім арганізаваны змешаны мастацкі калектыв «Світанак». Праз мясцовую тэлебачанне рэгулярна ідуць беларускія праграмы. Цэнтр арганізуваў пры сярэдняй школе «Атгэйціс» беларускія класы.

З 1994 г. існуе Друскеніцкі філіял ТБК (старшыня І. Ломаць). У 2000 г. ён ператварыўся ў самастойную суполку. Пры ёй працуе выдатны школьны калектыв «Спадчына» (мастацкі кіраунік Маргарыта Пузіновіч), які добра зарэкамендаваў сябе на розных фестывалях, святах песні, іншых мерапрыемствах, часта заваёўваючы пачэсныя месцы. У Каўнасе з 1994 г. дзейнічае беларуская суполка, якой кіруе Васіль Казлоўскі. Арганізавана і нядзельная школка, дзе вучыцца каля 10 дзяцей.

Пад кірауніцтвам вядомага грамадскага дзеяча Пётры Малафея ў 1993 г. быў арганізаваны Беларускі культурны цэнтр Шальчынінкайскага (Салечніцкага) раёна, які выдае беларускую газету «Наша старонка». У 1994 г. зааснавана Беларуская таварыства Салечніцкага раёна. На жаль, гэтая суполка цяпер не існуе, бо кірауніцтва не здолела яе перарэгістраваць. З 1994 г. у г. Швянчоніс (Свянцяні) арганізаваны дзве беларускія суполкі: Беларуская таварыства Швянчонскага раёна (старшыня Ніна Сусвіла) і Свянцянскі філіял ТБК, які ў 1997 г. аб'яднаўся з Беларускім таварыствам Швянчонскага раёна. З 1994 г. дзейнічаюць Беларуская таварыства Тракайскага раёна (узначальвае М. Рулінскі) і Шаўляйская суполка беларусаў (старшыня Георгі Пракаповіч). Трэба адзначыць і два філіялы беларускага клуба «Сябрына»: Пабрадскі (з 1993 г.) і Ваўчунскі (з 1994 г.).

У 1995 г. пры Віленскай самаўправе было зарэгістравана Згуртаванне беларускай моладзі Віленшчыны. Яго старшынёй стаў Валеры Савянкоў. На жаль, цяпер яно знаходзіцца ў летаргічным стане, бо В. Савянкоў мае праблемы з уладамі, і гэта наносіць шкоду беларускай справе.

З 1992 г. існуе Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарэны Віленскага краю (старшыня Юрый Гіль). Паколькі гэтая суполка ўваходзіць у склад польскай палітычнай арганізацыі «Акса Wyborcza Polaków Litwy», то, нягледзечы на паданую заяву аб далучэнні да Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы, яна не можа быць сябрам нашага згуртавання, у статуте якога дакладна вызначана, што гэтая арганізацыя не палітычная. Тым не менш, згуртаванне не губляе контактаў з ТБМ імя Ф. Скарэны. З 1991 г. дзейнічае Асацыяцыя беларусістай Літвы

(старшыня Альма Лапінскене), якая ўваходзіць у Міжнародную асацыяцію беларусістай..

У сувязі з tym, што ў рэспубліцы працеу даволі шмат беларускіх грамадскіх арганізацый, многія з якіх знаходзяцца на значнай адлегласці ад Вільні, узнікла неабходнасць і прагучала прапанова актыўістаў аб стварэнні аб'яднання беларускіх грамадскіх арганізацый для каардынацыі іх дзейнасці. Такая ідэя ўзнікла яшчэ ў першыя гады адраджэння беларускага руху ў Літве, аднак далей планаў справы не пайшлі. I толькі ў 1995 г. намаганнямі віднага беларускага грамадскага дзеяча Сцяпана Дуж-Душэўскага (бацька яго — Клаудзій Дуж-Душэўскі — галоўны архітэктар даваеннай Літвы са сталіцай у Каўнасе) быў скліканы арганізацыйны сход актыўістаў беларускага руху, на якім прынялі рашэнне стварыць каардынацыйны орган беларускіх суполак. Старшынёй гэтага згуртавання быў аброны С. Дуж-Душэўскі, на-меснікам — Лявон Мурашка. Аднак па прычыне сур'ёзной хваробы С. Дуж-Душэўскага справа зацягнулася. Толькі 22 верасня 1996 г. на ўстаноўчым сходзе прадстаўнікоў беларускіх грамадскіх арганізацый было выбрана новае кірауніцтва згуртавання, прыняты праект статута, вызначаны асобы, адказныя за падрыхтоўку канчатковага яго тэкста. Прэзідэнтам Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый абраўся мяне. Асноўныя накірункі дзейнасці згуртавання — захаванне беларускай прысутнасці ў Літве, гэта значыць адраджэнне ў краіне беларускай грамадской дзейнасці, захаванне і даследаванне развіцця беларускай мовы, культуры, беларускіх звычаяў і традыцый, абуджэнне і выхаванне нацыянальнай самасвядомасці беларусаў.

У аб'яднанне ўвайшло 10 беларускіх арганізацый: клуб «Сябрына», Згуртаванне палітычных вязняў Віленічыны, Таварыства беларусаў Вісагінаса, Беларускі культурны цэнтр «Крок» г. Вісагінаса, беларускія таварыстыўны гарадоў Шаўляй, Каўнас, Швянчонскага і Тракайскага раёнаў, Беларускі культурны цэнтр у Шальчынінкаі, філіял Таварыства беларускай культуры ў Друскінінкаі, пазней — Таварыства беларускай школы. У кожнай арганізацый, вядома, ёсьць свае планы дзейнасці, якія каардынуюцца згуртаваннем, аднак многія кульгурныя і іншыя мерапрыемствы праводзяцца сумесна: гэта традыцыйнае свята Купалле, якое арганізуецца суполкамі Швянчоніса і «Сябрынай» для ўсіх беларусаў. Запрашаюцца таксама госці і гурты з Беларусі. Адзначаюцца гістарычныя даты: 25 сакавіка, 27 лістапада, 6 верасня, дні памяці ахвяраў Чарнобыльскай катастрофы. Святкуюцца юбілеі знакамітых беларускіх грамадскіх дзеячаў, майстроў науکі і культуры, у tym ліку і мясцовых. Адзначаюцца царкоўныя святы — Каляды, Запусты, Вялікдзень, Дзень Ефрасінні Палацкай і інш. Арганізуюцца выстаўкі мастакоў і традыцыйна — Свята беларускай песні.

Вельмі ўрачыста мы адзначылі 75-годдзе беларускай гімназіі (арганізавала ТБК) і яе 80-годдзе (ладзіла Згуртаванне беларусаў Літвы). 24 лістапада 2000 г. адзначылі 70-годдзе знакамітага беларускага пісьменніка У. Ка-раткевіча.

Ужо некалькі гадоў кіруе хорам «Сябрына» таленавітая Валянціна Кавальчук. Яна прывабіла ў хор моладзь і вельмі актыўна ўдзельнічае з калектывам у культурных мерапрыемствах як у Вільні, так і ў іншых гарадах. Пад кіраўніцтвам Пятра Малафея Беларускі культурны цэнтр Шальчынінкайскага раёна асабліва шмат папрацаваў для адраджэння беларускага жыцця ў раёне, што атрымала рэзананс як у Літве, так і ў Беларусі. Па яго ініцыятыве наладжаны плённыя сувязі паміж беларусамі Шальчынінкайскага і Воранаўскага раёнаў Беларусі. У Шальчынінкаі часта выступаў вядомы ансамбль «Лявоны», цэнтр запрашаў да сябе і іншыя калектывы. У Шальчынінкаі адбыўся першы фестываль беларускай песні. У 1999 г. прайшоў фестываль-конкурс беларускай песні, у якім удзельнічалі калектывы 10 палацаў культуры раёна. Увесь раён літаральна заспявав па-беларуску. Цэнтр прымайоў актыўны ўдзел у адкрыцці помніка Адаму Міцкевічу.

Асаблівай падзеяй у жыцці ўсёй беларускай супольнасці Літвы стала адкрыццё ў Шальчынінкаі помніка Кастусю Каліноўскаму, у чым вялікую дапамогу аказаў і арганізацыі Рэспублікі Беларусь.

Друскінінкайскі калектыв «Спадчына»— таксама актыўны ўдзельнік усіх культурных мерапрыемстваў беларусаў Літвы. Кіраўнікі суполкі беларусаў гэтага горада і калектыву «Спадчына» наладзілі цесныя сувязі з Гроднам і асабліва з кампазітарам Маркам Копам, з абухаўскім Домам культуры Гродзенскай вобл. У бягучым годзе калектыву «Спадчына» паспяхова выступіў на фестывалі царкоўнай музыкі ў Гайнайцы (Польшча).

Стараннем згуртавання і асабістымі намаганнямі вечнай памяці Сцяпана Дуж-Душэўскага ў Вільнюсе беларусам-католікам быў аддадзены касцёл св. Барталамея, дзе ксейндзом з'яўляецца Ян Шуткевіч. Набажэнствы праводзяцца на беларускай мове. Згуртаванне атрымала таксама блаславенне мітрапаліта Віленскага і Літоўскага Хрызастома на правядзенне набажэнстваў для беларусаў у адным з праваслаўных храмаў, дзе настаяцелямі з'яўляюцца святыя беларусы. Такіх цэркваў у Вільнюсе трэх. Аднак праваслаўныя храмы размешчаны ў розных раёнах горада, і таму праваслаўныя вернікі, асабліва старэйшага ўзросту, ходзяць кожны ў сваю бліжэйшую царкву.

Добраі традыцый сталі арганізацыя фестываляў беларускай песні. Па ініцыятыве П. Малафея першы з іх у 1996 г. праходзіў у Шальчынінкаі. У ім прымалі ўдзел толькі творчыя калектывы беларусаў Літвы: «Спадчына» (Друскінінкай), «Шчара» (Вісагінас), «Сябрына» (Вільнюс), трэх групы з Шальчынінкаі і Салечніцкага раёна, ансамбль клуба «Гярвечай», ансамбль беларускай песні г. Вільнюса (кіраўнік Л. Мурашка) і салісты-прафесіяналы Н. Ступнянак, А. Гуене і Л. Мурашка. Друк асвяцляў гэтае мерапрыемства, і водгукі былі самымі станоўчымі. Гледачоў у зале было больш за 400 чалавек.

У II фестывалі ўдзельнічалі, акрамя беларускіх калектываў Літвы, «БЭЗ» з Эстоніі, «Паазер’е» з г. Паставы (Беларусь) і таленавіты калектыв адной

з мінскай ВНУ— усяго 150 удзельнікаў. На працягу двух дзён дзеянічала выстаўка-продаж вырабаў прыкладнога мастацтва і беларускай кнігі з Мінска. Гледачоў у зале «Банга» было звыш 600 чалавек і больш 400 чалавек— у культурным цэнтры.

III фестываль праходзіў у Вільнюсе, у зале Палаца культуры прафсаюзаў, што змяшчае 1 000 гледачоў. Выступілі беларускія калектывы Літвы, а таксама «Паазер’е» (г. Паставы), танцавальны калектыв «Юнацтва» (г. Баранавічы), прафесійныя салісты Я. Васілеўскі, Л. Мурашка, Н. Нарэйка-Краутэр, акампанавалі Г. Знайдзілоўская і Ж. Нарэйкене. У друку падкрэслілася, што беларусы вельмі сур’ёзна заявілі аб сваёй прысутнасці і грамадскай дзейнасці ў Літве, многія прызнаваліся, што ніколі не думалі, што беларуская дыяспара ў Літве такая моцная. Такія выкazванні зусім зразумелыя, калі ўлічваць, што пакаленні людзей, якія жылі ў Літве ў савецкія гады, аб беларусах тут амаль нічога не ведалі.

IV фестываль беларускай песні праішоў 6 верасня 1999 г. у Друскінінкай ў зале санаторыя «Нямунас». Мэр горада ў сваім прывітальнym слове ўдзельнікам фестывалю падкрэсліў, што зала, у якой змяшчаецца 800 чалавек, яшчэ ніколі на працягу 10 гадоў не бачыла такой колькасці гледачоў. Выступілі беларускія калектывы Літвы, салісты В. Кавальчук, В. Іванова і Л. Мурашка, а таксама ансамбль Дома культуры шклозавода «Нёман» з г. Бярозаўка (Беларусь).

V фестываль беларускай песні адбыўся ў жніўні 2000 г. у г. Швянчоніс, яго гаспадаром стала Беларускае таварыства гэтага раёна. Разам з беларускімі калектывамі Літвы і салістамі вялікім поспехам карыстаўся ансамбль «Паазер’е» з г. Паставы. Мастацкім кіраўніком ўсіх святых беларускай песні быў Лявон Мурашка.

Калі арганізацыя першых фестываляў была магчымая дзякуючы матэрыяльнай падтрымцы Дэпартамента па справах нацыянальнасцей пры ўрадзе Літвы і Міністэрства культуры Літвы, а таксама асобных спонсараў, то ўсе наступныя фестывалі і іншыя мерапрыемствы запатрабавалі большага энтузіязму і самахварнасці іх удзельнікаў.

Згуртаваннем праведзена таксама выстаўка твораў беларускіх мастакоў Літвы (лістапад 1997 г.), у якой удзельнічалі Уладзімір Голуб— заслужаны мастак Беларусі, Станіслаў Зялёнак, Хрысціна Балаховіч, Андруш Балаховіч, Эдуард Падбярэскі, Сяргей Поклад, Уладзімір Кузьменка, Алег Аблажэй. Выстаўкі мастакоў праходзілі таксама ў фае Дома культуры прафсаюзаў Вільнюса ў час свята песні і канцэрта Народнага хору імя Г. Цітовіча. У галерэі «Амацінінкай» адбыліся персанальныя выстаўкі мастакоў братоў Покладаў, Пётры Сергіевіча (экспанаваліся і творы з Дзяржайнага мастацкага музея Беларусі).

У правядзенні мерапрыемстваў згуртаванне адчуvalа вялікую падтрымку Пасольства Рэспублікі Беларусь, з дапамогай якога на фестывалі накіроўваліся мастацкія калектывы з Беларусі. Дапамогу нам аказвае Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь і асабіста спадары А. Білык, І. Яновіч, Н. Петухова, Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

і асабіста міністр В. Стражай, Г. Пяцігор і іншыя адказныя работнікі, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Пры іх удзеле суполкі атрымалі выдавецкі камп’ютэрны комплекс для газеты «Наша старонка», музычныя інструменты, нацыянальныя касцюмы для калектыва самадзейнасці Беларускай школы імя Ф. Скарыны, для школьнага ансамбля «Спадчына» ў Друскінінкай, ансамбліу «Шчара» і «Світанак» у Віцебску, хора «Сябрына» ў Вільнюсе.

Вялікай маральнай падтрымкай для беларусаў Літвы з’явіліся арганізаваныя Пасольствам Беларусі ў Літве мерапрыемствы — вечар беларускага балета, выстаўкі кніг у Нацыянальнай бібліятэцы Літвы імя М. Мажвідаса, выстаўкі мастакоў Беларусі, спектаклі Беларускага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы, канцэрты сімфанічнага аркестра, калектыва «Юныя вітуозы Беларусі», выступленні камернага хора на фестывалях царкоўнай музыкі, канцэрт ансамбля «Песняры», сеансы беларускіх кінафільмаў і інш.

Вельмі важная праблема для літоўскіх беларусаў — нацыянальная адукацыя. Беларуская мова ў савецкай Літве нідзе не выкладалася, на ёй размаўлялі толькі на сустрэчах у некаторых сем’ях, таму актыўісташтада адраджэння беларускага жыцця ў Літве з першых дзён стала цікавіць пытанне аб захаванні беларускай мовы, арганізацыі школы. Школа і дзеці — гэта будучыня беларускай супольнасці ў Літве. Вядомая ісціна: няма мовы — няма нацыі.

Вопытны педагог Галіна Сівалава ўжо ў 1992 г. пачала весці беларускі першы клас пры дзіцячым садку. Для гэтага трэба было прайвіць вялікую настойлівасць, знайсці сем’і, якія жадалі б аддаць сваіх дзяцей у яшчэ не існуючу беларускую школу. Праблемамі адкрыцця беларускай школы займаліся Л. Луцкевіч, Л. Кароль, Х. Нюнька, В. Стэх, А. Анішчык. У 1993 г. пры школе № 13 ужо дзейнічалі 1–4 беларускія класы, а 5–11 класы пры 17-й школе. Нарэшце намаганнямі шматлікіх актыўісташтада ў 1993 г. з 1 верасня пачала працаўаць сярэдняя школа з беларускай мовай выкладання, якой пасля было прысвоена імя Францыска Скарыны. На жаль, памяшканне для школы выдзелена ў былым будынку аднаго з дзіцячых садкоў на ўсходнім Вільнюсе. Але ўсё ж тут падабраўся педагогічны калектыв высокакваліфікованых спецыялістаў-беларусаў, якія з вялікім энтузіязмам узяліся за работу. Цяпер беларуская сярэдняя школа імя Ф. Скарыны — гэта адзіная поўная беларуская школа ў свеце (170 вучняў).

Шмат намаганняў прыкладлі настаўнікі, каб школа была прыведзена ў парадак. Яны самі ў вольны ад урокаў час удзельнічаюць у рамонце будынка і ў парадкаванні тэрыторыі. Вядома, бракуе сродкаў, якія асігнуваюцца дзяржавай. І тут трэба падкрэсліць, што з дапамогай Пасольства Беларусі ў Літве ўрадавыя арганізацыі Беларусі аказалі школе вельмі вялікую матэрыяльную дапамогу. Школа атрымала парты, дошкі, шафы, абсталяваны кабінеты фізікі, хіміі, лінгафонны і камп’ютэрныя класы, кабінет беларускай мовы, папоўненна бібліятэка. Школа забяспечваецца падручнікамі, матэрыяламі для рамонту памяшкання, ёй падараваны новы мікрааутобус. Многія вучні малодшых класаў падвозяцца да школы і адвозяцца дамоў ў аддаленія раёны

горада. Настаўнікі атрымліваюць магчымасць павышаць кваліфікацыю на курсах у Мінску. Вучні адпачываюць у летніх лагерах у Беларусі. Ужо като-ры год у школу ў сакавіку прыязджае аўтарытэтная камісія і прымае экзамены ў жадаючых паступаць у вышэйшыя навучальныя ўстановы Беларусі. Напрыклад, у 1999 г. у ВНУ Беларусі прынялі больш 20 маладых людзей, якія скончылі беларускую школу або іншыя сярэдняе школы ў Літве.

Школа ўрачаства адзначае пачатак і заканчэнне навучальнага года, ста-днёўку, гісторычныя даты, юбілеі беларускіх вучоных, паэтаў, пісьменні-каў, грамадскіх дзеячаў, удзельнічае ў мерапрыемствах, што арганізуецца ў Вільнюсе. Яна акказвае значную дапамогу беларускім класам, якія адчынілі-ся намаганнямі каардынатара Беларускага культурнага цэнтра ў Вісагінасе Алега Давідзюка пры рускай школе. Цяпер там працуе чатыры класы, дзе вучацца 40 школьнікаў. З мінулага года ў дзіцячым садку № 151 заснавана беларуская група (10 дзяцей, кіраўнік Галіна Баран). Садок атрымаў 10 ложкаў, фіранкі, дыван. Пасольства Беларусі ў Літве рыхтавала падарункі дзецям «пад ёлачку». З 1993 г. існуе кафедра беларускай мовы, літаратуры і этнакультуры пры Вільнюскім педуніверсітэце, якая выпустсціла ўжо 39 магі-странтай (загадчыца Лілея Плыгайка).

З 1997 г. выходзіць газета «Рунь» (галоўны рэдактар Алег Мінкін), якая асвятляе жыццё Літвы, Беларусі, беларускага замежжа, працуе выдавецтва «Рунь» у Вільнюсе. Выдаюцца беларускія кнігі. Дзевяць беларусаў узнага-роджаны медалямі за ўдзел у адраджэнні дзяржавы насле-дніці Літвы.

Такім чынам, беларусы Літвы маюць падставы ганарыща, бо маюць магчымасць выхоўваць сваіх дзяцей у беларускім дзіцячым садку, вучыць іх у адзінай у замежжы беларускай поўнай сярэдняй школе і на беларускай кафедры педагогічнага універсітэта.

Да беларускіх спраў, праблем вельмі ўважліва адносіцца генеральны дырэктар Дэпартамента па справах нацыянальнасцей пры Урадзе Літоўскай Рэспублікі сп. Рэмігіюс Мотузас, дырэктар Дангуале Грынавічэнэ і галоўны спецыяліст Раса Палюкене.

Пасольства Рэспублікі Беларусь у Літве, асабіста пасол Уладзімір Гар-кун, а таксама дарадчык па культуры професар Уладзімір Скараходаў апе-ратыўна реагуюць на нашы звароты і просьбы аб дапамозе, і мы атрымліва-ем канкрэтную дапамогу, асабліва школа.

Прадстаўнікі пасольства прысутнічаюць на мерапрыемствах, што пра-водзяцца школай і Згуртаваннем беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы.

Калі ў пачатку 2000 навучальнага года ўзнікла пагроза закрыцця беларускіх класаў у Вісагінасе, то пасол У. Гаркун асабіста звярнуўся ў адпаведныя дзяр-жавіны арганізацыі Літоўскай Рэспублікі, наведаў мэра Вісагінаса, у выніку чаго беларускія класы пры сярэдняй школе «Атэйціс» былі адноўлены.

Усё згаданае сведчыць аб tym, што беларусы Літвы не толькі адрадзілі але і пашырылі сваю прысутнасць у Літве. Беларуская супольнасць інтэгр-еца ў дэмагратачную грамадскасць Літвы, але не асімілюеца.

Лілея Плыгаўка (Вільнюс)

УНІВЕРСІТЭЦКІ АСЯРОДАК БЕЛАРУСІСТЫКІ Ў ЛІТВЕ

Спецыфіка полікультурнага рэгіёна, якім з'яўляеца Паўднёва-Усходняя Літва (Віленскі край), накладвае адбітак на чалавечыя ўзаемадносіны ў сферы культуры, побыту, палітыкі, эканомікі. На любым, у прыватнасці беларуска-літоўскім, памежжы актуальнымі і надзвычай актыўнымі з'яўляюцца працэсы міжкультурнага асуення творчай дзейнасці адной нацыі іншай нацыяй ва ўмовах іх дыялогу. У культуры беларусаў Віленшчыны мы знаходзім пэўныя рысы польскай, рускай, літоўскай і іншых культур, у культурах гэтых народаў — пэўныя элементы беларускай.

Асабліва выразна такое перакрыжаванне назіраецца ў сталіцы Літоўскай Рэспублікі Вільнісе (Вільні), якую заслужана можна назваць своеасаблівай еўропейскай Меккай, кангламератам розных народаў і культур. Практычна кожная мясцовая нацыянальная група адчувае сантывмент да гэтага горада і можа бясконца знаёміць са сваімі асобнымі старонкамі: для габрэяў гэта «Літоўскі Іерусалім»¹, для беларусаў, як заўважыў паэт У. Жылка, — «крыўіцкая Мекка».

Ля брамы з «Пагоняй» мы пройдземся пешшу,
Услухацца ў горкас рэха вякоў —
Там, дзе Саламея лілеяла вершы,
Дзе сеяў Максім аганькі васількоў

(C. Панізьнік)

А. Луцкевіч слушна ў свой час заўважыў, што Вільня — духоўны цэнтр Беларусі, Мінск — палітычны. У доказ гэтага згадаєм дакументы Вялікага Княства Літоўскага, архівы Літоўскай метрыкі, Статут ВКЛ, пісаныя па-беларуску кнігі, друкаваныя вялікім Ф. Скарынам «у слайным і вялікім месце Віленскім», К. Каліноўскага, які выдаваў «Мужыцкую праўду» пад псеўданімам Яська, гаспадар з-пад Вільні, і Ф. Багушэвіча, што сфармуляваў галоўныя ідэі беларускага адраджэння (сярод іх: «Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі» — вызначальная і, на жаль, актуальная і цяпер).

Пачатак XX ст. азnamенаваўся адраджэннем беларусаў, якое таксама не-парыўна звязана з Вільніем, дзе выходзілі газеты «Наша ніва» і «Наша доля», нараджаўся беларускі тэатр, быў створаны музей беларускай культуры.

Пасля таго як Заходняя Беларусь была ўключана ў склад Польшчы, Вільня стала цэнтрам барацьбы беларусаў за свае нацыянальныя праваў. У 20–30-я гг. у горадзе выдаваліся дзесяткі беларускіх газет і часопісаў,

¹ Гл.: Аграновский Г., Гузенберг И. Литовский Иерусалим. Вильнюс, 1998.

працавалі шматлікія палітычныя і культурныя арганізацыі, славутая Беларуская гімназія, сярод настаўнікаў і выпускнікоў якой было шмат вядомых грамадскіх, культурных і палітычных дзеячаў — М. Гарэцкі, Н. Арсеннеў, Р. Шырма, А. Станкевіч і інш.

Аднак у выніку дзеянняў спачатку польскай, потым савецкай уладаў па вынішчэнню беларускіх культурных асяродкаў (пры падтрымцы польскіх і рускіх) адбыўся значны заняпад беларушчыны. За апошнія 60 гадоў у Літве не было створана ніводнай культурнай або навучальнай установы, дзе беларусы маглі б рэалізаваць свае культурныя і адукцыйныя патрэбы.

Такім чынам, на час аднаўлення Літоўскай дзяржавай сваёй незалежнасці беларушчына Віленшчыны была нібы адкінута зноў да пачатку стагоддзя. Практычна пазбаўленая ўласнай інтэлігенцыі, школьніцтва і арганізацыйных устаноў, яна адчуvalа моцную моўную і культурную дэнацыяналізацыю.

Стварэнне нацыянальнай культурнай прасторы — працэс, вядома, працяглы, асабліва ва ўмовах яе заняпаду, недахопу інтэлігенцыі і эканамічных магчымасцей для самастойнай адбудовы страчанага.

Па дадзеных перапісу Расійскай імперыі (1897) у Віленскай губ., у якую на той час уваходзілі Віленскі, Вілейскі, Дзісенскі, Лідскі, Ашмянскі, Свянцянскі, Трокскі паветы, беларусы складалі 56,2% (ад агульной колькасці насельніцтва 1 591 207 чал.)². А прыблізна праз сто гадоў у Літоўскай Рэспубліцы іх налічвалася толькі 63 тыс. (звесткі Усесаюзнага перапісу 1989 г.). Ад агульной колькасці насельніцтва краіны гэта складае 1,7%. Мы тут не ставім мэтай падрабязна даследаваць тыя абставіны і прычыны, якія істотным чынам паўплывалі на такія дэмографічныя пераўтварэнні. Адзначым толькі, што яны сталі вынікам перакрыжавання на гэтай тэрыторыі розных палітычных інтарэсаў.

Тым не менш, на сучасны момант беларусы ў Літве з'яўляюцца трэцяй па велічыні нацыянальнай меншасцю (пасля паліякі і рускіх) і сканцэнтраваны наступным чынам: у Вільні іх 5,3% ад агульной колькасці жыхароў горада, у Клайпедзе — 2,7%, у Шаўляі — 0,9%, у Бісагінасе — 11,0%, Друскінінкаі — 3,8%, Каўнасе — 0,7%, Паланзе — 1,2%³.

Калі ў краіне распачаліся працэсы адраджэння нацыянальна-духоўных пачаткаў літоўскага народа і іншых этнічных груп, беларусы не маглі заставацца па-за межамі гэтых працэсаў. Аднаўленне беларускага культурнага жыцця з канца 80-х гг. праз дзеянасць клуба аматараў беларускай народнай творчасці «Сябрына» і Таварыства беларускай культуры, пазней — Згуртавання беларускіх арганізацый, праз беларускія праграмы на Літоўскім радыё і тэлебачанні, газеты «Наша ніва» і «Рунь» — працэс гістарычна

² Первая Всеобщая перепись населения Российской империи 1897 г. // Ширяев Е. Русь Белая, Русь Чёрная и Литва в картах. Минск, 1991. С. 76.

³ Tautinės mažumos Lietuvos Respublikoje. Vilnius, 1992. P. 16.

абумоўлены і заканамерны. Гэта, у сваю чаргу, зрабіла актуальным адражэнне беларускай адукацыі, без якой немагчыма існаванне нацыянальнай культуры і самаўсведамленне народа.

У 1991 г. паводле пастановы Урада Літоўскай Рэспублікі на факультэце славістыкі Віленскага педагогічнага ўніверсітэта была адкрыта кафедра беларускай мовы, літаратуры і этнакультуры (з 1999 г. — кафедра беларускай філалогіі) і з'явіліся спецыялісты, якія пачалі прафесійна займацца адукацыйнымі пытаннямі.

Кафедра сёння — гэта навукова-метадычны цэнтр па наступных на-
кірунках:

- каардынацыя і падрыхтоўка спецыялістаў для беларускіх навучальных устаноў у Літве і літоўскіх — у Беларусі;
- кантакты беларускай школы ў агульнаадукацыйнай сістэме адукацыі краіны;
- удасканальванне методыкі выкладання роднай мовы ў іншамоўным асяроддзі;
- стварэнне (адаптацыя) вучэбных дапаможнікаў і распрацоўка навучальных праграм і стандарту.

Па ініцыятыве кафедры арганізавана сярэдняя школа з беларускай мовай навучання (СШ імя Ф. Скарыны) у Вільні, адноўлена дзеянісць Таварыства беларускай школы, распрацаваны праграмы і стандарты па беларускай мове, аказваецца іншая метадычная дапамога адукацыйным асяродкам Літвы.

Сёння на пяці курсах беларускага аддзялення вучыцца 81 чалавек, сярод якіх ёсьць грамадзяне Рэспублікі Беларусь з Мінска, Брэста, Баранавічаў, Ліды, Навагрудка, Маладзечна, Ашмяны, Воранава і інш. гарадоў.

Акрамя асноўнай спецыяльнасці «беларуская філалогія» студэнты паралельна займаюцца па такіх напрамках, як псіхалогія, літоўская мова, нямецкая мова, мастацтва і інш.

Выпускнікі беларускага аддзялення працуць у Віленскай сярэдняй школе імя Ф. Скарыны, беларускіх пачатковых класах Вісагінаса, беларускіх праграмах Літоўскага радыё і тэлебачання, школах Беларусі, а таксама працягаюць вучобу ў магістратуры. За час свайго існавання наладжаны контакты з шэрагам навуковых і навучальных устаноў розных краін, у прыватнасці, Беларусі, Польшчы, ЗША, аказана дапамога ў стварэнні цэнтра літуаністыкі ў Беларускім дзяржаўным педагогічным ўніверсітэце імя М. Танка. Зусім нядаўна было падпісаны пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне даследавання беларуска-літоўскага памежжа з Аб'яднаннем кафедраў сацыяльна-гуманітарных навук Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Супрацоўнікі кафедры часта выступаюць з навуковымі дакладамі на міжнародных канферэнцыях па праблемах мовы, адукацыі і культуры, выкладаюць у летніх міжнародных школах славянскіх краін, друкуюцца ў навуковых зборніках і часопісах.

Літоўска-беларускія міжнацыянальныя ўзаемадачыненні — надзвычай цікавая і плённая галіна даследаванняў, якая дазваляе высьветліць лінгвістычныя і этнічныя працэсы ў контактнай зоне, раскрыць уздзеянне на гэтых працэсах літоўска-беларускіх сувязей, акрэсліць дынаміку этнасацыяльнай, канфесійнай і іншых структур насельніцтва, асэнсаваць сацыякультурную функцыю канкрэтнай нацыі. У сітуацыі, калі Беларусь і Літва сталі незалежнымі дзяржавамі, моўная і культурная сітуацыі не могуць быць нязменнымі. Адсюль вынікае цікавасць да пытанняў культурнай інтэрферэнцыі двух народаў ва ўмовах іх кампактнага пражывання.

У 1992 г. сумесна з Нацыянальным навукова-асветным цэнтрам імя Ф. Скарыны і Міжнароднай асацыяцыяй беларусістаў намі была праведзена навуковая канференцыя, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння пісьменніцы Зоські Верас. У 1997 г. кафедра выступіла суарганізатарам Міжнароднай навукова-практычнай канференцыі «Культура беларуска-літоўска-польскага памежжа», якую можна лічыць пачаткам навуковых даследаванняў па тэмэ «Беларуская культура ў Літве і яе трансфармацыя праз беларуска-літоўскае памежнае ўзаемадзеянне». Гэта прадугледжвае: а) вывучэнне семантычнай структуры ўзору нацыянальнай культуры праз міжкультурнае засваенне з іх фіксациі і трансляцыі у сродках масавай інфармацыі, асветніцкіх і іншых асяродках; б) аналіз лінгвістычнай інтэрферэнцыі ва ўмовах мультыкультурнай контактнай зоны; в) вырашэнне адукцыйных патрэб беларускай нацыянальнай меншасці ў Літве і літоўскай — у Беларусі.

Такія доследы акрамя навуковага маюць таксама метадалагічнае значэнне для вывучэння развіцця культур літоўскага і беларускага народаў, распрацоўкі дыдактыкі роднай мовы ў іншаземнічым і полікультурным асяроддзі, асэнсавання самакаштоўнасці ўласнай культуры яе носьбітамі ў сполучэнні з культурай тытульнага этнасу і народаў-суседзяў. Акрамя таго, могуць быць распрацаўваны практичныя рэкамендацыі па нацыянальна-культурнаму развіццю нацыянальных меншасцей для выкарыстання ў сваёй дзейнасці адпаведнымі структурамі. Рэцэнзіі на асобныя навуковыя праграмы і канцэпцыі, прапановы для міждзяржайных пагадненняў, якія рэгламентуюць жыццядзейнасць нацыянальных меншасцей, падрыхтаваныя беларуска-літоўскі размоўнік і зборнік твораў беларускамоўных аўтараў Літвы — гэта практичная рэалізацыя азначанай тэмы.

У 2001 г. кафедра беларускай філалогіі будзе адзначаць 10-годдзе сваёй дзейнасці. За гэты час яна заняла належнае месца ў дыялогавай сутворчасці дзвюх краін, презентуючы беларускую культуру ў Літве і прадстаўляючы de facto беларусістыву Літоўскай Рэспублікі па-за яе межамі, найперш у Беларусі.

Спадзяюся, што навуковая і культурна-асветніцкая дзейнасць кафедры будзе і надалей спрыяць таму, каб Вільня заставалася духоўным апірышчам беларусаў і злучала два народы, якія калісьці жылі ў адной дзяржаве.